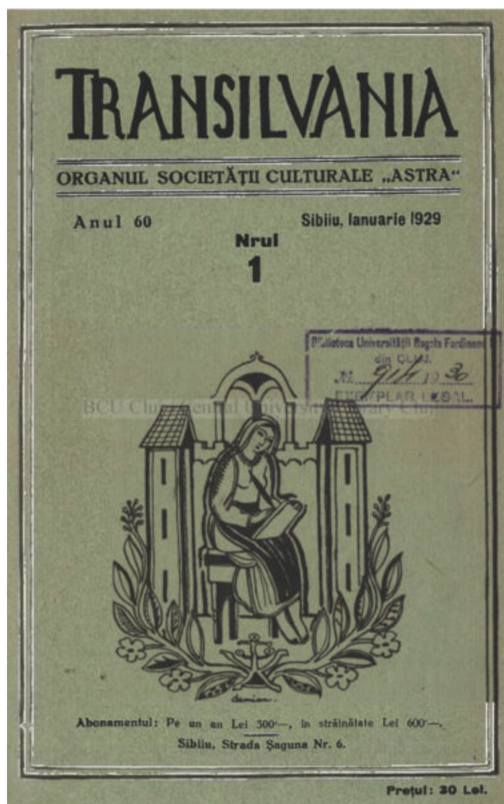
Botanistul clujean Alexandru Borza în vizită la valahii gorali din Tatra poloneză la 1928!

Distribuie articolul

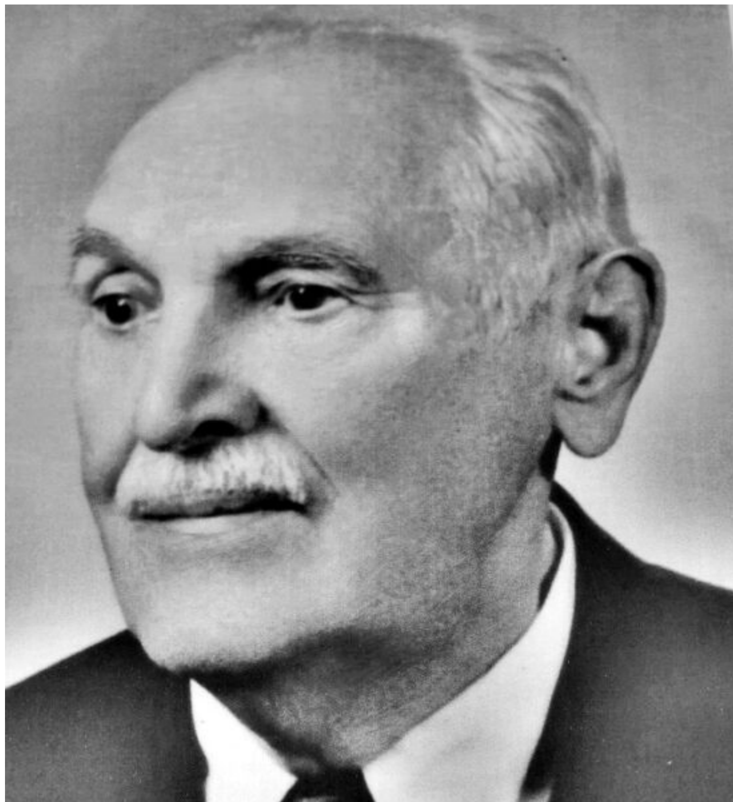
(/#facebook) (/#telegram) (/#whatsapp) (/#x)
(https://www.addtoany.com/share#url=https%3A%2F%2Fwww.napocanews.
poloneza-la-
1928.html&title=Botanistul%20clujean%20Alexandru%20Borza%20%C3%AEn%

Savantul şi botanistul clujean Alexandru Borza (născut la 1887) are o carte de vizită ştiinţifică impresionantă. A fost cel mai mare botanist din istoria ştiinţifică a României. Tinereţea şi studiile sale sunt legate de şcoala academică a imperiului dualist de la cumpăna secolelor XIX şi XX. Alexandru Borza a fost întemeietorul Grădinii Botanice din Cluj şi al geobotanicii din România şi a devenit membru (post-mortem) al Academiei Române, precum şi preot român unit (greco-catolic), precum şi protopop onorar al Clujului. El fost printre primii specialişti europeni care au făcut cercetări sistematice în etnobotanică. A fost până în 1919 profesor de ştiinţe naturale la Liceul de Băieţi din Blaj, iar după aceea profesor de botanică la Universitatea din Cluj (1919-1947). A studiat la Budapesta, Viena, Berlin, Breslau şi a întreţinut legături ştiinţifice cu Universitatea Wroclaw din Polonia. De asemenea, a ocupat funcţia de rector al Universităţii din Cluj (1944-1945). Alexandru Borza a rămas în conştiinţa opiniei publice ca întemeietorul Grădinii Botanice din Cluj, care i-a luat numele în 1992, şi fondatorul Muzeului botanic din capitala Ardealului. Moare izolat şi singur în 1971. Din fericire am avut ocazia să-i cunosc fiica, o distinsă doamnă universitară care i-a dus mai departe memoria tatălui la Cluj-Napoca. Ceea ce este mai puţin cunoscut din viaţa şi opera marelui savant botanist este preocuparea acestuia despre viaţa cotidiană şi istoria valahilor gorali din Tatra poloneză. În vara lui 1928, Borza participă cu circa 30 de savanţi europeni într-o excursie tematică în Carpaţii Păduroşi din Polonia, unde îi întâlneşte cu uimire pe valahii gorali, pe care îi identifică etno-folcloric, ca o comunitate organizată social – şi cu case de lemn sau staule – identică cu moţii din Munţii Apuseni. Savanţii prezenţi care mai fuseseră în România au rămas surprinşi să-i identifice pe gorali cu păstorii români din Carpaţi. Reîntors în ţară Alexandru Borza publică entuziast un articol ştiinţific, intitulat: "Prin ţara goralilor. Urme româneşti prin Tatra polonă" (pp. 9 – 16) publicat în revista "Transilvania", nr. 1, Sibiu, ianuarie 1929, organul asociaţiei Astra. Alexandru Borza argumentează etnologic existenţa unei similarităţi şi simbioze – semnificative – între valahii gorali şi populaţia românească, bazându-şi analiza pe observaţii etnografice detaliate, comparaţii culturale şi indicii lingvistici. Borza adoptă o abordare preponderent calitativă, specifică etnografiei de teren. Metoda sa de cercetare s-a bazat pe observaţia directă şi pe aspecte de viaţă curentă, precum vestimentaţia, arhitectura locuinţelor, obiceiurile şi dialectul goral, care îi face foarte asemănători cu păstorii români din Munţii Apuseni. În articolul publicat în revista Transilvania", Borza compară sistematic cultura materială şi spirituală a goralilor cu cea a românilor din România, în special a celor din regiunile montane, evidenţiind similarităţi structurale şi funcţionale. Borza a identificat cu entuziasm împrumuturi lexicale româneşti în dialectul goral, sugerând existenţa unor contacte lingvistice prelungite. Borza subliniază asemănările între costumele goralilor şi cele ale românilor montani, insistând pe detalii precum croiala hainelor, materialele utilizate şi ornamentaţiile. Articolul utilizează elemente de geografie, antropologie şi lingvistică în care se scoate în relief înrudirea etnico-lingvistică dintre români şi valahii gorali.

De asemenea, Alexandru Borza creionează arhitectura locuinţelor din lemn de brad ale goralilor cu cele din satele româneşti, remarcând similitudini sinergice în designul şi tehnica de construcţie. ”Am vizitat şi câteva case ţărăneşti, răsleţe ca în satele noastre de munte (Topliţa, spre pildă), construite toate din lemn de brad, netencuite la exterior, încheiate după metoda `Blockhaus`- ului. In aceste vizite ne-a fost călăuză dl prof. de antropologie dela universitatea din Lwow, dr. Czekanowski, care necontenit accentua, că specificul etnic, admirat aci de toţi streinii, este de obârşie românească. Am vizitat case mai vechi, cu două încăperi numai şi m'am crezut în inima Munţilor Apuseni, la Scărişoara ori la Poşaga. Mai nou toate casele au trei încăperi: Un „antreu" cu uşă rotunzită sus, iar în fundcu o cămară de alimente. La stânga intri în casă, unde forma şi dispoziţia mobilierului este curat românească. La dreapta stă un cuptor cu bobură, numită însă în dialectul goral `comin`. Urmează patul, iar în colţul celalalt o laviţă, în faţă cu masa. La stânga de la intrare găsim un blidar. Icoanele sfinte sunt deasupra laviţelor. La grindă se ţin cărţi, ace, tort. Ştergare, perini cusute, covoare nu preasunt, ca la noi. Odaia dela dreapta este `odaia albă` puţin mobilată, cu laviţele-dulapuri de haine, pat pentru oaspeţi, slăninile afumate etc. Grajdul vitelor se razimă de casă şi alcătuieşte adesea o unitate cu ea." Inclusiv bisericile goralilor erau asemănătoare cu cele ale românilor din Carpaţi, autorul fiind foarte atent la similarităţile religioase: ”Surprinderea de a găsi reminiscenţe sau orânduieli complecte etnografice româneşti, mi-a fost nespus de mare, vizitând biserica de lemn din Dembno. La exterior această biserică, făcută în veacul al XVI-lea, fondată însă probabil prin v. XIII., e îmbrăcată în scânduri şi şindrile, care astupaşi turnul lat piramidal. Intrând în biserică — de rit romano-catolic — am rămas uimit de pictura murală, veche, care împodobea pereţii şi bolta de lemn. Erau motive româneşti, culori româneşti, deşi mediul era de alt rit. Profesorul Czekanowski începuse să explice tovarăşilor enigma de-a găsi aci o biserică adevărat `românească`, insistând asupra motivelor picturale frumoase."

Românul clujean Borza şi savanţii excursionişti sunt uimiţi de prezenţa unor cuvinte de origine românească în dialectul goral, fiind încă o dovadă importantă a contactului lingvistic prelungit. Articolul lui Alexandru Borza, deşi influenţat de paradigma ştiinţifică a vremii, reprezintă un punct de reper important în studiul etnogenezei populaţiei gorale ca urmaşii păstorilor români. ”Poporul acesta merită să fie studiat temeinic de etnografii noştri, pentru a deslega precis şi documentat asemănările şi legăturile folkloristice şi etnografice, istorice şi etnice dintre ei şi noi. O parte din învăţaţii polonezi presupun o migraţiune pastorală românească prin v. X – XII, peste Carpaţi în ţara goralilor,. (deosebit de curentul migrator al vlahilor din Moravia ?). Pe lângă această teorie militează biserica, cu „relictele" ei româneşti în aranjament şi pictură. Dar eu mă gândesc şi la o altă explicaţie posibilă. Fondul etnic-folkloristic comun goral şi român poate fi o moştenire veche dela strămoşii daci… La gorali, în legătură cu dacii, mă gândeam de ani de zile, de când am citit studiul lui Lattyâk) în care afirma, că numirile dacice de plante, cuprinse în cartea lui Dioscoride din veacul I. p. Chr., se pot explica cu ajutorul limbii gorale; cu alte cuvinte, că dacii străbuni ar fi vorbit o limbă slavă, asemănătoare cu dialectul goral. Grimm şi Thomaschek au fost cei dintâiu filologi, cari au apropiat limba dacă de slavă, în urma unor etimologii de numiri de plante. Dl prof. N. Drăgan, făcând recensia acestei lucrări), găseşte, că ideia merită să fie cercetată mai de aproape şi că „numirile de plante ori de altă natură ar trebui deosebite de elementele slave vechi ale limbii» noastre în cazul, că limba dacică ar fi fost slavă". Observaţiile lui Alexandru Borza sunt detaliate, cu un ochi critic, iar abordarea comparativă riguroasă a deschis calea pentru cercetări ulterioare, mai complexe, utilizând atât metode calitative, cât şi cantitative, dar, din păcate, doar din partea istoriografiei poloneze. Ceea este interesant la Alexandru Borza este curajul de a considera pe valahii gorali ca şi urmaşii dacilor autohtoni care s-au slavizat.

Este singurul savant român de excepţie care a considerat originea goralilor provenită din triburile dacilor autohtoni din Carpaţii Păduroşi. ”Goralii ar putea fi deci prea bine daci slavizaţi complect (mai bine zis: neoslavizaţi), iar românii din munţii noştri pot fi daci romanizaţi. Limba este elementul etnic care se câştigă mai pe urmă şi se pierde mai repede. Trainice sunt în vieaţa unui popor portul şi casa cu uneltele; şi mai trainice sunt obiceiurile, credinţele, superstiţiile; nu se pierd niciodată caracterele biologice-fiziologice de rassă şi sânge. Nu avem de-aface oare cu caractere străvechi biologice, obiceiuri, casă şi port dacice păstrate la gorali ca şi la români, deşi în privinţa limbei s'au separat binişor aceste ramuri desfăcute ale trunchiului comun ? Gândurile acestea mă urmăreau ca o adevărată obsesie după călătoria mea prin ţara goralilor. Săptămâni de-arândul reveneam la această chestiune în conversaţiile mele.” Contribuția lui Alexandru Borza la originea și istoria valahilor gorali este și astăzi una excepțională, deoarece istoriografia românească din anumite motive (politice/geopolitice?) nu a abordat această problematică a continuității și etnogenezei românilor redenumiți cu etniconul de ”gorali” din Tatra poloneză. Borza i-a întâlnit în anii `20 pe gorali mândri, înalți, vânjoși cu părul negru și ochii căprui. Era un alt tipar antoropogenetic decât slavii blonzi din câmpia poloneză. Pentru ei stațiunea Zakopane era capitala valahilor gorali, niște autentici munteni coborâți parcă direct de pe Columna lui Traian, la fel ca Badea Cârțan.

Ionuț Țene

27-12-2024

Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial) *alexandru (https://www.napocanews.ro/tag/alexandru), Borza (https://www.napocanews.ro/tag/borza), botanivca (https://www.napocanews.ro/tag/botanivca), gorali (https://www.napocanews.ro/tag/gorali), napocanews (https://www.napocanews.ro/tag/napocanews), Polonia (https://www.napocanews.ro/tag/polonia), romani (https://www.napocanews.ro/tag/romani), tatra (https://www.napocanews.ro/tag/tatra), valahi (https://www.napocanews.ro/tag/valahi)*

USR și Mircea Geoană, în aceeași barcă cu PNL: Campaniile lor au servit la promovarea electorală a lui Călin Georgescu (https://www.napocanews.ro/2024/12/usr-si-mircea-geoana-in-aceeasi-barca-cu-pnl-campaniile-lor-au-servit-la-promovarea-electorala-a-lui-calin-georgescu.html)

Daniel Ovidiu David, numit ministru al educației, anunță că s-a suspendat din funcția de rector al Universității Babeș-Bolyai (https://www.napocanews.ro/2024/12/daniel-ovidiu-david-numit-ministru-al-educatiei-anunta-ca-s-a-suspendat-din-functia-de-rector-al-universitatii-babes-bolyai.html)

Comentati

- Name (required)

  Your Name

- Mail (required)

  Your Email

- Website
   Your Website

Your Comment Here...

Submit Comment

Caută în site

Search

Categorii

Administratie (https://www.napocanews.ro/category/social)

Cultura (https://www.napocanews.ro/category/cultura-2)

Economie (https://www.napocanews.ro/category/economie)

Editorial (https://www.napocanews.ro/category/editorial)

Evenimente (https://www.napocanews.ro/category/evenimente-2)

Externe (https://www.napocanews.ro/category/externe)

General (https://www.napocanews.ro/category/eveniment)

Lifestyle (https://www.napocanews.ro/category/lifestyle)

Monden (https://www.napocanews.ro/category/monden)

Politica (https://www.napocanews.ro/category/politica)

Spiritualitate (https://www.napocanews.ro/category/spiritualitate)

Sport (https://www.napocanews.ro/category/a-sport)

Stirea zilei (https://www.napocanews.ro/category/stirea-zilei)

Ultimele Stiri

Live casino te aduce mai aproape de cazinoul preferat, chiar de acasă (https://www.napocanews.ro/2024/12/live-casino-te-aduce-mai-aproape-de-cazinoul-preferat-chiar-de-acasa.html)

(fără titlu) (https://www.napocanews.ro/2024/12/286676.html)

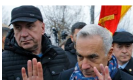
Despre Colindele Noastre Ortodoxe, adevărate Imnuri dedicate Mântuitorului (https://www.napocanews.ro/2024/12/despre-colindele-noastre-ortodoxe-adevarate-imnuri-dedicate-mantuitorului.html)

Crin Antonescu, recunoaşte că l-a propus Kelemen Hunor: Voi câştiga alegerile prezidenţiale (https://www.napocanews.ro/2024/12/crin-antonescu-recunoaste-ca-l-a-propus-kelemen-hunor-voi-castiga-alegerile-prezidentiale.html)

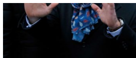
Răzvan Nicolescu: Asistăm la rusificarea sistemului energetic românesc prin Ungaria lui Orban (https://www.napocanews.ro/2024/12/razvan-nicolescu-asistam-la-rusificarea-sistemului-energetic-romanesc-pri-ungaria-lui-orban.html)

Parteneri - R3Media.ro

Georgia Georgescu – Miss Univers Democratic (https://r3media.ro/georgia-georgescu-miss-univers-democratic/)

E extrem de simplu şi asta complică lucrurile. Interesele americane (regimul Biden) au dictat anularea alegerilor prezidenţiale în România. Complicaţia…
Read more » (https://r3media.ro/georgia-georgescu-miss-univers-democratic/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 21-12-2024 - 15:22

VIDEO | 17 decembrie 1989: Teleconferința lui Nicolae Ceaușescu privind reprimarea revoltei de la Timișoara. ANALIZA mesajelor lui Ceaușescu despre „lovitura de stat" (https://r3media.ro/17-decembrie-1989-teleconferinta-lui-nicolae-ceausescu-privind-reprimarea-revoltei-de-la-timisoara-analiza-lovitura-de-stat/)

Pe 17 decembrie 1989, Președintele României de-atunci, Nicolae Ceaușescu, organizează o teleconferință privind evenimentele din 16 decembrie de la Timișoara.…
Read more » (https://r3media.ro/17-decembrie-1989-teleconferinta-lui-nicolae-ceausescu-privind-reprimarea-revoltei-de-la-timisoara-analiza-lovitura-de-stat/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 16-12-2024 - 22:40

Pr. Dan Damaschin a lansat Grăuntele de Iubire: Îmbrăcați un copil de Crăciun. Sunt 10.000 de copii care au nevoie de ajutor (https://r3media.ro/pr-dan-damaschin-a-lansat-grauntele-de-iubire-imbracati-un-copil-de-craciun-sunt-10-000-de-copii-care-au-nevoie-de-ajutor/)

Părintele Dan Damaschin a lansat „Grăuntele de Iubire" și în acest post al Crăciunului. Fiecare dintre noi poate alege un…
Read more » (https://r3media.ro/pr-dan-damaschin-a-lansat-grauntele-de-iubire-imbracati-un-copil-de-craciun-sunt-10-000-de-copii-care-au-nevoie-de-ajutor/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 12-12-2024 - 23:00